

ZÁKON RADIOAKTIVNÍ PŘEMĚNY

(pracovní list – základní úroveň – klíč řešení)

Radiokarbonová metoda datování (těž uhlíková nebo radiouhlíková metoda) je chemicko-fyzikální metoda určená pro zjištění stáří předmětů. Je založena na výpočtu stáří z poklesu počtu atomů radioaktivního izotopu uhlíku ^{14}C v původně živých objektech.

Na základě dohledání poločasu přeměny radionuklidu stanovte okruh stáří testovaného materiálu (v letech).

V rozsahu asi 1000 – 50000 let

Izotop ^{14}C se přeměňuje přeměnou beta mínus. Jaký nuklid je produktem této přeměny?

^{14}N

Radiouhlíkovou metodou se zkoumalo stáří starého plátna. Při vzniku plátna probíhalo původně 15,3 přeměn za minutu v gramu tkaniny. Při zkoumání vzorku v laboratoři probíhalo 11,8 přeměn za minutu na gram. O kolik procent poklesl počet nerozpadlých jader nuklidu ^{14}C za dané časové období?

o 22%

S využitím aplikace (graf a tabulka) odhadněte přibližné stáří materiálu.

asi 2000 let

Na základě rozpadového zákona vypočítejte stáří vzorku.

2136 let

Nalezněte na internetu alespoň 3 základní nevýhody tohoto postupu určení stáří.

- zkoumání pouze organických materiálů
- malá koncentrace izotopu ve vzorku
- hodnota ^{14}C v atmosféře je kolísavá, nikoli stálá
- destruktivní metoda
- u vzorků se stáří do 300 let vliv průmyslové revoluce, zkoušek jaderných zbraní

Metoda detekce radioizotopů se využívá i při určování stáří hornin (miliardy let). Nalezněte, jaké izotopy jsou detekovány při tomto postupu.

měření ^{40}K a ^{40}Ar (proběhne elektronový záchyt)

Radionuklidy obsahuje každé lidské tělo, každý biologický organismus. Každý den je také nadechujeme se vzduchem do plic a vydechujeme, přijímáme je do našeho těla jako součást potravy a nápojů. Na této planetě neexistuje nikdo, v němž by přírodní radionuklidy nebyly přítomné.

Každý člověk má ve svém těle asi 30 mg draslíku ^{40}K a asi 10 nanogramů uhlíku ^{14}C . Draslík je v těle 10krát silnějším zdrojem radioaktivních beta částic než uhlík.

Nejčastějším typem přeměny draslíku ^{40}K je beta minus přeměna. Jaký nový izotop vzniká?

^{40}Ca

Kolik částic draslíku ^{40}K má člověk v těle?

$5 \cdot 10^{20}$ částic

Na internetu naleznete, kolik částic draslíku ^{40}K se rozpadne v těle dospělého člověka za 1 den. Odhadněte s využitím aplikace, zda by se během lidského života stihly všechny částice draslíku v těle rozpadnout.

za 1 den asi 4000 rozpadů, z částic by se rozpadlo jen malé množství

V požárních hlásičích se používá izotop ^{241}Am . Jádra podléhají alfa rozpadu, jehož výsledkem jsou alfa částice, které udržují vzduch okolo hlásiče v ionizovaném stavu.

S využitím internetu krátce popište, co se stane, když do hlásiče pronikne kouř.

Kouř způsobí snížení ionizace vzduchu, a tím poklesne proud procházející vzduchem

V hlásiči je přibližně čtvrt mikrogramu americia. Po jaké době by množství nerozpadlých jader kleslo o čtvrtinu?

$T = 430$ let, $t = 178$ let

S využitím poločasu rozpadu odhadněte, jak často se musí měnit požární hlásič z důvodu poklesu nerozpadlých jader.

Vzhledem k dlouhému poločasu rozpadu není výměna potřebná.

Detektor uvolňuje každou sekundu kolem 40 000 alfa částic. Za jak dlouho klesne počet emitovaných částic na hodnotu 10 000 za sekundu?

za 680 let